

A magyartanári zárószigorlat tartalma és lebonyolításának módja.

1. A zárószigorlat célja, anyaga: a magyartanári szakképzettség ismeretanyagának és kompetenciáinak számonkérési (vizsga) formája. Anyaga komplex módon tartalmazza a magyartanári mesterszakhoz tartozó nyelvészet és irodalomtudomány ismeretanyagát. A követelményeket a 30-50 kredit megszerzéséhez szükséges törzstárgyak anyagának, a Nemzeti alaptantervnek (2007) és a közép- és emelt szintű érettségi vizsgakövetelményeknek a figyelembevételével állítottuk össze.

1.1. A vizsgakövetelményekben meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei, valamint az elemzési képesség.

1.2. Hangsúlyosak azok a szövegfeldolgozási, elemzési és értelmezési szempontok, nyelvi és irodalmi ismeretek, amelyek a magyar és az európai kulturális hagyomány mellett a jelen világának, a jelen kultúrájának megértéséhez elengedhetetlenek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

1.3. A zárószigorlat lehetővé teszi a tanárjelölt nyelvi kultúrájának és irodalmi műveltségének minősítését és értékelését.

1.4. A zárószigorlat célja annak megállapítása, hogy a tanárjelölt

- hogyan tudja alkalmazni nyelvi, nyelvhasználati, irodalmi és fogalmi ismereteit, olvasói tapasztalatait a múlt és a jelenkor nyelvi, kulturális jelenségeinek megértésében;
- hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban és írásban előadni a vizsgafeladatoknak megfelelő műfajban, a szükséges és lehetséges tartalmakkal, szerkezetben és stílusban;
- önállóan tud-e reagálni különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi, köznap, tudományos szövegeinek gondolataira, állításaira, következtetéseire;
- képes-e élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatására, értelmezésére;
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, nyelvi-irodalmi kultúrájának egyéni sajátosságai, értékválasztásai;
- tud-e logikusan érvelni, következtéseit, gondolatait világos nyelvi formában előadni, véleményét alkotni;
- képes-e különböző alkotói magatartások, kifejezőmódok megkülönböztetésére, összehasonlítására, összehasonlítására, értelmezésére és értékelésére;
- felismeri-e egy-egy korszak kifejezőmódjának, művészetének találkozási pontjait.

2. A zárószigorlatra bocsátás feltételei

2.1. A szakmai törzsanyaghoz tartozó tárgyak (nyelvészeti és irodalomtudományi törzstárgyak) 30-40-50 (képzési formától függően) kreditjének megszerzése.

2.2. A vizsga helye és ideje: A zárószigorlatot egyrészt az előírt szakmai kreditek megszerzése után, másrészt a gyakorlófélévet megelőzően kell letenni annak érdekében, hogy a tanárjelölt diszciplinárisan felkészülten kezdhesse féléves összefüggő gyakorlatát.

3. A tanári zárószigorlat részei és tartalma, a zárószigorlati bizottság összetétele

3.1. A tanári zárószigorlat szóbeli formájában zajlik.

3. 2. A szóbeli vizsga menete és tematikája

A szigorlat mind nyelvészetből, mind irodalomtudományból hat nagyobb témakört tartalmaz, ezek közül a vizsgázóknak **3-3 témát kell kiválasztaniuk** és otthoni felkészülés során kidolgozniuk. Nyelvészetből a három téma közül egy kötelezően a 3., egy pedig a 4. témakörből választandó, a harmadik szabadon választható a további témakörök közül. Irodalomtudományból a hat nagyobb témakörből és feladatból úgy válasszon **hármat**, hogy legalább egy az 1-2-3. közül, legalább egy pedig a 4-5-6. közül legyen!

Mindegyik választott témakörön belül válasszon egy-egy szűkebb témát, és dolgozza ki úgy, hogy kb. 15 perces önálló előadást tudjon tartani róla. Az előadáshoz készítsen írásban részletes vázlatot (handoutot), amely tartalmazza a téma szakirodalmát is.

A szóbeli szigorlatra mind a hat vázlatot magával kell hoznia, a bizottság dönti el, hogy melyik kettőnek (1 nyelvészeti és 1 irodalmi kérdés) kéri a részletes kifejtését, és melyeket tekintenek át csak röviden.

Témakörök:

3.2.1. Nyelvészet

1. Ember és nyelv
 - a nyelv és a gondolkodás
 - a nyelv és a megismerés viszonya
 - a nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai: a nyelv mint jelrendszer, a beszéd mint cselekvés, nyelvtípusok
2. Kommunikáció
 - a kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal
 - a kommunikáció interdiszciplináris jellege
 - a nyelvi és vizuális kommunikáció kölcsönhatása (személyközi kommunikáció és tömegkommunikáció)
3. A magyar nyelv története és rétegzettsége
 - a magyar nyelv rokonsága
 - a nyelv történetének fő szakaszai, forrásai, a nyelvemlékek
 - nyelvművelés
 - rétegzettség és norma a társadalomban
 - társadalmi és területi nyelvváltozatok
 - kisebbségi nyelvhasználat
 - a határon túli magyarnyelvűség
 - tömegkommunikáció és nyelvhasználat
4. A nyelvi szintek
 - a magyar hangállomány, a magyar hangrendszer törvényei
 - a magyar helyesírás rendszere
 - alaktani és szófajtani jellemzők a magyar nyelvben
 - mondat: a mondat részei, a mondat szintagmatikus szerkezete, a mondat főbb típusai, a többszörösen összetett mondat és a központosítás
 - alárendelő és mellérendelő viszonyok a különböző nyelvi szinteken
 - szókincs és frazeológia, a szókincs bővülésének módjai
5. A szöveg
 - szöveg és kommunikáció
 - a szöveg szerkezete és jelentése
 - a szövegkohézió grammatikai és jelentésbeli eszközei
 - szövegegységek, a bekezdés
 - a szöveg szóban és írásban, szövegtípusok, szövegfajták
 - szöveg a médiában

6. Stílus és jelentés

- a képszerűség és a zeneiség eszközei a szépirodalomban
- stílus és szóhasználat, szójelentés, stílusrétegek, stílusváltozatok
- állandósult nyelvi formák.

3.2.2. Irodalomtudomány

1. Életművek a magyar és a világirodalomból

- az életmű: a főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése
- kapcsolatok a művek között.
Egy életmű bemutatása elsősorban az alábbiak közül:

- Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, József Attila, Juhász Gyula, Kosztolányi Dezső, Petőfi Sándor, Pilinszky János, Radnóti Miklós
- Homérosz, Dante Alighieri, François Villon, William Shakespeare, Molière, J. W. von Goethe, Heinrich von Kleist, P. B. Shelley, E. A. Poe, Charles Baudelaire, Gustave Flaubert, F. M. Dosztojevszkij, R. M. Rilke, Franz Kafka, Bertolt Brecht, Jorge Luis Borges, Gabriel García Márquez)

2. Művek (Két-három lírai/epikai/drámai alkotás bemutatása, értelmezése – szabadon választhatók elsősorban az alábbi szerzők művei közül)

- Az 1. pontban említetteken túl:
- Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor
- Szophoklész, Vergilius, Ovidius, Horatius, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio, Calderón, Pierre Corneille, Jean Racine, Daniel Defoe, Jonathan Swift, Montesquieu, Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Denis Diderot, Friedrich Schiller, Friedrich Hölderlin, Friedrich Schlegel, Novalis, E. T. A. Hoffmann, William Wordsworth, S. T. Coleridge, Mary Shelley, John Keats, George Byron, Alexandr Puskin, W. M. Thackeray, Honoré de Balzac, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Émile Zola, Nyilkolaj Gogol, Lev Tolsztoj, Anton Csehov, Henrik Ibsen, Thomas Mann, Eugene O'Neill, Luigi Pirandello, Federico García Lorca, J. B. Shaw, James Joyce, Marcel Proust, Joseph Conrad, Ernest Hemingway, T. S. Eliot, Jaroslav Hašek, Karel Čapek, Miroslav Krleža, Mihail Bulgakov, Albert Camus, Alain Robbe-Grillet, Ivo Andrić, George Orwell, William Golding, Samuel Beckett, Eugène Ionesco, Italo Calvino)

3. A kortárs magyar és világirodalomból egy szerző legalább 2-3 lírai/epikai/drámai művének értelmezése (szabadon választhatók elsősorban az alábbiak közül):

- Bertók László, Bodor Ádám, Darvasi László, Esterházy Péter, Faludy György, Ferdinandy György, Garaczi László, Hajnóczy Péter, Határ Győző, Háy János, Janikovszky Éva, Jókai Anna, Kányádi Sándor, Kertész Imre, Konrád György, Kovács András Ferenc, Krasznahorkai László, Kukorelly Endre, Lázár Ervin, Mándy Iván, Márton László, Mészöly Miklós, Nádasdy Ádám, Nádas Péter, Nagy László, Orbán Ottó, Parti Nagy Lajos, Petri György, Podmaniczky Szilárd, Rakovszky Zsuzsa, Somlyó György, Spiró György, Szabó Magda, Szilágyi Domokos, Tandori Dezső, Térey János, Tolnai Ottó, Végel László, Zalán Tibor, Závada Pál
- Umberto Eco, John Barth, Thomas Pynchon, Tom Stoppard, Raymond Carver, Bret Easton Ellis, Salman Rushdie, Günther Grass, Thomas Bernhard, Peter

4. Színház- és drámatörténet: színház a különböző korokban (egy-egy mű értelmezése a magyar és a világirodalomból)

5. Az irodalom és határterületei

- film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk művészetében
- népköltészet, műköltészet, folklór
- a szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei, egy-két tipikus műfaja
- mítosz, mese és kultusz
- az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus műfajai

6. Regionális kultúra

- a régió, a tájegység, a település irodalmi, kulturális hagyományai
- kisebbségi irodalmak
- életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok bemutatása.

4. A szóbeli bizottság tagjai:

- az elnök, aki a nyelvészet vagy az irodalomtudomány minősített, vezető oktatója
- tagok: a szakdiszciplínák oktatói (egy-egy fő)
- egy fő szakmethodikus.

5. A tanári zárószigorlat érdemjegyének kiszámítása:

A vizsgateljesítmény értéke 50 pont.

Tartalom: 40 pont

Nyelvészet és irodalomtudomány: 20-20 pont.

- nyelvészeti/irodalmi tájékozottság
- kulturális tájékozottság
- tárgyi tudás
- gondolatgazdagság
- kreativitás

Előadásmód: 10 pont

- megfelelő szóhasználat
- világos tagolás
- logikus érvelés
- lényegkiemelés
- rendszerezés.

Érdemjegyek:

50-45 pont	jeles
44-37 pont	jó
36-30 pont	közepes
29-25 pont	elégséges
24-	elégtelen

A tanári zárószigorlat nyilvános.